

Staverse Jol Martina Geertruid (HZ28) blijkt ex Volhouder

Het verhaal van Wieke van Dongen over de Staverse Jol *Elisabeth Jacoba* gepubliceerd in de laatste vier uitgaven van de Spiegel heeft bij ons, zeilgenoot Eric Wicherts en mij veel herinneringen doen herleven. Wij hebben gevaren op een houten Jol, gebouwd als jacht, dus met kajuit, volgens de overlevering in 1902 gemaakt voor de dominee van Lemmer. Omdat we na publicatie van ons eigen verhaal in SdZ 2000.10 een heel interessante reactie kregen van de huidige eigenaars hieronder nog wat meer historische informatie.

In de jaren dertig werd deze Jol de *Volhouder* door Dr. de Boer, scheikunde leraar aan de Goosche HBS, gekocht met behulp van een erfenisje van zijn tante Martina Geertruid en omgedoopt naar haar naam. Er werd mee gevaren op de Zuiderzee vanuit Huizen, met de familie en later ook met belangstellende leerlingen van de HBS.

Inmiddels was in de oorlog dit vaargebied verboden voor jachten en na wat omzwervingen binnenslands werd de jol uitgeleend aan beroepsvissers in Huizen en kreeg het schip Visserij nummer HZ 28. Zo kon de jol weer terugkeren in de haven van Huizen. Eric bemande wel op vistochten, want er was een grote vraag naar vis, zeker in de nadagen van de oorlog toen in West Nederland de voedselschaarste tot grote nood leidde.

Veel mensen waren gedwongen om van heinde en verre voedsel te halen en ook wij maakten Voedseltochten. Het was, al denkend waar wij nog iets van etenswaar konden verwachten, dat ik aan Eric voorstelde om met de jol naar Enkhuizen te varen om in de kop van Noord-Holland te trachten wat te vinden. Ik kende een tuinder in de buurt van Andijk waar veel bonen en erwten geteeld werden.

Hieronder een korte samenvatting van het uitvoerige artikel in SdZ 2000.10.

Midden in de koude oorlogswinter van 1944 vertrokken wij op 13 december uit een mistig Huizen, met een pannetje eten en wat hout voor het kachelkje, dat aan stuurboord net binnen de kajuit stond en waarvan de afvoerpijp dwars door het kajuitdak heen stak (zie de omslagfoto SdZ 2000.10). Op het voordek lag mijn fiets, die nodig was voor het vervoer naar Andijk

Wij raakten in dichte mist onder Marken en hebben daar geankerd, kwamen de volgende dag met meer wind in Enkhuizen, kregen van de om ons heen liggende vissers wat te eten en een van de Urkers zei ons dat hij die Jol wel kende. Het was namelijk de jol waarmee, lang geleden, vier dronken studenten omsloegen en verdronken. Onze boot was dus bekend over de hele Zuiderzee

De tocht naar Andijk liep uit op een grote teleurstelling want ik kwam terug met alleen een zak winterpeen en wat uien. De volgende dag begon de tocht terug.

Tegen het vallen van de avond zouden wij Noordoostelijk van Pampus een laatste slag maken naar Huizen in een stormachtige ZW wind, toen het hele tuig met een enorme

dreun naar beneden kwam. Oorzaak: een gebroken voorstag en de mastvoet niet gezekerd! Achter het anker reden wij een lange angstige stormnacht af. Bij het daglicht bleek dat ons anker had gekrabd en dat we op 100 meter van de Waterlandse Zeedijk lagen! We werden weggesleept door de Kriegsmarine. Nadat we weer opgetuigd hadden achter de Oranje sluisen werden we vrij gelaten voor laatste trek naar Huizen, waarbij wij bij Muiderberg een binnenschipper, die drie dagen had vastgezeten, konden redden. Uit dankbaarheid liet hij ons de Martina Geertruid volscheppen met rogge! Goud in die jaren! Trouwe lezers herinneren zich zeker nog het uitgebreide verhaal.

Het artikel over de *Elisabeth Jacoba* heb ik naar Eric, die inmiddels al jaren als gepensioneerde in Canada woont, gestuurd en kreeg van hem de volgende email terug;

Hi Okke.

Today received the article about the Elisabeth Jacoba. What strikes me is the very close similarity in appearance between the Martina Geertruid and this one; at least as you and I knew her. I would not be surprised if they all were built by the same wharf. The M.G. is substantially older than the ones mentioned in the article. The M.G. was built as a yacht from day one and it could well be that the lines of the Martina Geertruid served as an example for the ones in the article.

The story about the accident in Wieke van Dongen's article refers to our jol. It was to The Martina Geertruid to which this happened. I remember being on board in De Lemmer before the war (I think it was in 1938) when Dick de Boer and his mother and I were sailing via Schokland(!) and came to De Lemmer. People there knew the boat and told us about it. The accident was around 1910 which date sort of checks with the one in the story.

De beschrijving van de *Elisabeth Jacoba* komt zo sterk overeen met het uiterlijk van de *Martina Geertruid*, onder andere de hogere mast en

het berghout. dat we als bouwer wel Wildschut in Gaastmeer moeten aannemen. Het berg-hout, de zeeg en de hoge mast zijn nog te zien op de gepubliceerde foto van de *Martina Geertruid* in Werkendam tijdens de jaren veertig.

REACTIE OP HET ARTIKEL

Jarenlang zijn we de jol uit het oog verloren, maar na het uitvoerige verhaal over onze December '44 tocht in de Spiegel, werd de redactie gebeld en kwam het bericht - de Jol bestaat nog! Jarenlang hebben de huidige eigenaren Klaas en Marthy Reinders nog met de geheel in blik gezette boot, waarvan ze de naam en oorsprong niet kenden, gevaren tot dat oplappen niet meer mogelijk bleek. De boot werd uit het water gehaald en grondig bekeken of herstel nog mogelijk was. De conclusie was, als zo vaak, bouw nieuw op en gebruik de oude als mal.

Gang voor gang werd vervangen, tot de hele huid was vernieuwd.

Bij het verwijderen van het blik kwamen op de boeg de tekens - HZ 28 - tevoorschijn en het lezen van ons verhaal betekende een grote verrassing voor Klaas en Marthy. Weer was een stukje van de geschiedenis bekend geworden. Zij hadden inmiddels bij de herbouw besloten de kajuit niet te vervangen, uitgaande van de verkeerde veronderstelling dat het schip voorheen als visserman had gevaren.

Na opgetogen telefoontjes van de familie Reinders werden Eric en ik uitgenodigd om de boot te bekijken en op een mooie voorjaarsdag in maart 2001 bevonden wij ons in Drachten en maakten kennis met Klaas en Marthy en met de *Martina Geertruid* in geheel andere gedaante! Het enige originele was nog het mastluik op het voordek!

De jol, geheel in het blik.

Boven: De Staverse jol na complete restauratie. Onder: Eric en Okke te gast bij Klaas en Marthy aan boord.

De zeer vriendelijke ontvangst kreeg nog een gevolg in een tochtje onder zeil op een zeer hete dag in augustus. Eric, die inmiddels weer op en neer naar Calgary was geweest, had als aandenken het oude, door een zoon De Boer zelf gemaakte, kompashuis van de oude *Martina Geertruid* meegenomen. Het werd met plezier teruggeschonken door Eric en werd met grote dank aanvaard. Oud en nieuw verenigd! Wij kregen beiden een stuk van een van de inhouden van de oude, inmiddels weer tot *Volhouder* terug gedoopte Staverse Jol.

Tekst: Okke Suurenbroek

Eric overhandigt aan Klaas Reinders het originele kompashuis.

Okke (l) en Eric na 60 jaar terug op de jol.